

Riječ urednika

A Word from the Editor-in-Chief

Treći broj časopisa za nauku, kulturu i društvena pitanja *Specto* donosi raznovrstan i tematski bogat sadržaj. U ovom izdanju predstavljamo pet izvornih naučnih i pet preglednih radova, te tri prikaza knjiga, koji donose nove i relevantne uvide u vrlo važna povijesna, društveno-politička i kulturna pitanja iz prošlosti Bosne i Hercegovine. U nastavku, nekoliko riječi o sadržaju istih.

Rad autora Jasmina Medića i Muamera Džananovića tretira političke prilike u Banja Luci u periodu od 1990. do 1992. godine. Na temelju relevantne povijesne građe, izvora i dokumentacije tog vremena istraživanjem se osvjetljavaju obrasci i okolnosti planiranja i činjenja ratnih zločina nad nesrpskim stanovništvom u Banja Luci, sagledavajući ih u širem političkom kontekstu.

U drugom radu Emir Demir prezentira detaljnu povijesnu, prostornu i epigrafsku analizu mezara Huseina-kapetana Gradašćevića na Eyüpsultanu u Istanbulu čiju je autentičnu lokaciju, na osnovu proučene publikovane građe i provedenih terenskih istraživanja, autor pronašao i naučno verificirao krajem augusta 2025. godine. Ovim istraživanjem, nakon devedeset godina od posljednjih i veoma značajnih informacija objavljenih u radu Hamdije Kreševljakovića u *Narodnoj Uzdanici* (1935.), egzaktno je potvrđena tačna lokacija i identificiran mezar Huseina-kapetana Gradašćevića u Istanbulu. Nenad Filipović donosi kritički prevod vakufname Makbule Kulenović, rođene Filipović, iz Rastoke kod Ključa. U radu se, pored kontekstualne interpretacije sadržaja vakufname kombinacijom arhivističke mikrohistorije i oralno-historijske analize, govori o Makbulinoj porodici i drugim svjedočanstvima u vezi sa predmetom rada.

Pitanjem političkih prilika u Nikšiću za vrijeme crnogorsko-osmanskih sukoba 1876 – 1878. sa posebnim osvrtom na kontekst pripreme i vojnog osvajanja grada 1877. godine, u koautorskom radu bave se Enes Turbić i Sait Š. Šabotić. Rad Meldina Kešetovića tretira prilike u Srebrenici za vrijeme Prvog svjetskog rata. Na osnovu Popisa gubitaka (Verlustliste) Ministarstva rata Austro-Ugarske monarhije, autor je izvršio precizno dokumentiranje gubitaka i analizu njihovog uticaja na demografsku sliku srebreničkog područja.

Kao svojevrsan nastavak autobiografskih fragmenata objavljenih u prethodnom broju našeg časopisa, objavljujemo nove autobiografske zapise književnika Ibrahima Kajana. Zapisi tematski predstavljaju autorova sjećanja

na kulturna, politička i druga društvena zbivanja iz 1992. godine, značajna za bošnjačku nacionalnu zajednicu u Zagrebu i Hrvatskoj. Semir Rebronja u svom radu analizira divansku poeziju Hasana Bošnjaka, bošnjačkog pjesnika koji je živio i stvarao tokom 19. stoljeća, istražujući njegov pristup *Tahmīsu* kao specifičnoj poetskoj formi orijentalno-islamske tradicije i odnos prema općim pjesničkim izrazima vremena u kojem je djelovao. Novi broj donosi i dva rada iz oblasti socioloških istraživanja. Adisa Bekaj i Adem Olovčić kritički sintetiziraju opći kontekst ustavnog inženjeringa u zemljama Zapadnog Balkana, fokusirajući se na ključne izazove zajednica i društava sa muslimanskom populacijom. Pitanjem ostvarenja socijalne pravde, prava i prevencije nejednakosti u bosanskohercegovačkom društvu bavi se Alma Hajrić-Čaušević. U radu, nastojeći osvijetliti relacije između socijalne politike i civilnih žrtava rata, autorica problematizira modele socijalne politike kao adekvatne odgovore na potrebe civilnih žrtava rata.

Sadržaj trećeg broja časopisa *Specto* bogatiji je i za tri prikaza knjiga. Mehmed Hodžić donosi prikaz knjige *Bihor na razmeđu vjekova (1878-1914)* autora Saita Šabotića, kojom je obuhvaćena društvena i politička historija Bihora pod vlašću Austro-Ugarske monarhije. Alen Zečević autor je prikaza knjige Mehmeda Hodžića *Od Mostara do Beograda: politička i društvena djelatnost Šerifa Arnautovića*, vrlo važne historijske monografije o političkoj misli i radu Šerifa Arnautovića, jedne od najznačajnijih figura bosanskohercegovačke i bošnjačke politike iz prve polovine 20. stoljeća. Elmir Spahić predstavlja novi roman *Hamal* književnika i filmskog režisera Šemsudina Gegića, koji je kroz lik glavnog junaka pisan kao autentična biografija ratnog i poratnog Sarajeva.

Alen Zečević